

УДК 378.011.3-051:373.2]:616-083.98-053.4

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-2\(227\)-125-132](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-2(227)-125-132)

ФАЗАН ТЕТЯНА ПАВЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Tetyana Fazan,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: fazantp7@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9132-9394>

МАНЖЕЛІЙ НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Nataliia Manzhelii,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: manzheliinata@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1030-764X>

ВІЛЬХОВА ОКСАНА ГРИГОРІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Oksana Vilkhova,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: oksana.vilhovadinec@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9152-2511>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

А Обґрунтовано актуальність підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до надання домедичної допомоги дітям, як важливого складника їхньої професійної компетентності. Авторами наголошено, що належний рівень підготовки майбутніх фахівців до надання домедичної допомоги є необхідною умовою забезпечення безпеки дітей у закладах дошкільної освіти та запобігання тяжким наслідкам невідкладних станів.

Розкрито зміст і структуру освітнього компонента «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», спрямованого на формування у здобувачів вищої освіти системи знань, умінь і практичних навичок щодо надання першої допомоги дітям дошкільного віку у невідкладних станах. Охарактеризовано модульну побудову дисципліни, її навчально-методичне забезпечення, а також змістові напрями підготовки, що охоплюють питання невідкладних станів, травматизму, інфекційних, паразитарних та алергічних захворювань у дітей дошкільного віку. Визначено структуру готовності майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги, окреслено її компоненти та рівні сформованості. Наголошено на значенні практичної підготовки, особистісного розвитку й неперервного професійного самовдосконалення у формуванні здатності педагога діяти ефективно в екстрених ситуаціях. Отримані дані можуть бути використані у процесі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, зокрема під час розроблення та впровадження навчальних курсів з домедичної допомоги.

Ключові слова: домедична допомога; майбутні вихователі; дошкільна освіта; професійна підготовка; діти дошкільного віку; невідкладні стани; готовність до професійної діяльності

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATORS IN PROVIDING FIRST AID TO YOUNG CHILDREN

С The article substantiates the relevance of preparing future preschool educators to provide pre-medical first aid as an essential component of their professional competence. The authors emphasize that an adequate level of training for future preschool education specialists in providing first aid is a necessary condition for ensuring children's safety in preschool educational institutions and for preventing severe consequences of emergency conditions.

The content and structure of the educational component "Fundamentals of Pre-Medical Training for Future Preschool Educators" are detailed. This component is aimed at developing a system of knowledge, skills, and practical abilities among higher education students, which are required to provide first aid to preschool-aged children in emergency situations. The modular structure of the discipline, its educational and methodological support, as well as the key areas of training covering emergency conditions, injuries, and infectious, parasitic, and allergic diseases in preschool children, are described. The structure of future educators' readiness to provide pre-medical assistance is defined, and its components and levels of development are outlined. Emphasis is placed on the importance of practical training, personal development, and continuous professional self-improvement in shaping educators' ability to act effectively in emergency situations. The results obtained may be used in the process of training future preschool educators, particularly in the development and implementation of first aid educational courses.

Keywords: pre-medical first aid; future preschool educators; preschool education; professional training; preschool children; emergency conditions; readiness for professional activity

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дошкільникам зумовлена сучасними викликами у сфері дошкільної освіти та зростанням вимог до забезпечення безпеки і збереження життя та здоров'я дітей. Заклад дошкільної освіти (ЗДО) є середовищем, у якому можуть виникати різноманітні ситуації, що потребують надання домедичної допомоги. Фізичні умови закладу, зокрема будівля, обладнання та організація освітнього процесу, можуть створювати ризики для здоров'я й безпеки дітей через можливі нещасні випадки та травмування. Крім того, психофізіологічні особливості дітей, як-от: висока рухова активність, допитливість і прагнення до нових вражень, є чинниками ризику, що можуть призводити до ситуацій, у яких необхідне надання першої допомоги. Важливу роль відіграє і соціальне середовище, зокрема взаємодія між однолітками, схильність до конфліктів або агресивної поведінки [12, с. 155].

Водночас результати наукових досліджень і практичний досвід свідчать про недостатній рівень сформованості домедичних компетентностей у педагогічних працівників, зокрема у майбутніх вихователів ЗДО. Домедична підготовка в системі фахової педагогічної освіти часто має фрагментарний характер, обмежується теоретичними знаннями та не забезпечує належного рівня готовності до дій у реальних екстрених ситуаціях. Це зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дітям дошкільного віку. Н. Коцур наголошує на тому, що в умовах воєнного стану в Україні особливої актуальності набуває потреба у формуванні в здобувачів немедичних спеціальностей системи знань і практичних умінь із надання домедичної допомоги, зокрема з елементами тактичної медицини, необхідних для дій у надзвичайних ситуаціях [7, с. 442].

Крім того, актуальність теми підсилюється сучасними соціальними умовами, зокрема зростанням кількості надзвичайних ситуацій, що вимагають від педагогів не лише професійної компетентності, а й умінь швидко та адекватно реагувати на загрози життю та здоров'ю вихованців. У зв'язку з цим підготовка майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги розглядається як важливий складник їхньої професійної готовності та необхідна умова формування безпечного освітнього середовища у закладах дошкільної освіти. Вихователь у таких ситуаціях виступає ключовою особою, яка першою реагує на загрозу життю чи

здоров'ю дитини. Від рівня його підготовки, сформованості домедичних знань, умінь і навичок залежить ефективність надання допомоги до прибуття медичних працівників. Однак практика засвідчує, що домедична підготовка майбутніх вихователів часто є недостатньо системною та не забезпечує готовності до дій у реальних екстрених ситуаціях. Це зумовлює необхідність наукового осмислення проблеми та пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки фахівців немедичного профілю до надання домедичної допомоги є предметом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених і розглядається в контексті сучасних освітніх викликів, безпеки життєдіяльності та формування професійної компетентності педагогів.

У наукових працях О. Дітківської [1] акцентовано увагу на необхідності формування у здобувачів освіти системних знань, умінь і практичних навичок із домедичної допомоги як важливого складника професійної підготовки. Авторка наголошує на недостатньому рівні сформованості відповідних компетентностей у майбутніх педагогів і підкреслює актуальність їхнього цілеспрямованого формування в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Значний внесок у теоретико-методичне забезпечення підготовки здобувачів з домедичної допомоги зроблено в навчальних і навчально-методичних посібниках, зокрема: «Долікарська медична допомога» (А. Ляшевич, І. Лупаїна, А. Гарлінська, Л. Левчук) [2], «Домедична допомога при невідкладних станах» (І. Калиниченко, Г. Латіна, А. Кравченко, Г. Заїкіна) [3], «Домедична допомога при невідкладних станах» (П. Волянський, С. Гурев) [4] та ін. У зазначених виданнях систематизовано сучасні підходи до надання домедичної допомоги, розкрито алгоритми дій у невідкладних станах, окреслено особливості першої допомоги при травмах, кровотечах, опіках, отруєннях і критичних станах. Водночас основна увага авторів зосереджена переважно на медичному або загальноосвітньому аспекті підготовки, без чіткої орієнтації на специфіку діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

Проблематика формування готовності педагогів до дій у надзвичайних ситуаціях висвітлюється у працях А. Коломійця, Є. Громова, О. Жовнича та ін. [5], де підкреслюється важливість практичної спрямованості навчання, розвитку навичок швидкого реагування та прийняття рішень у кризових умовах. Дослідники акцентують увагу на необхідності поєднання теоретичної підготовки з практичними тренуваннями, однак питання домедичної допомоги дітям дошкільного віку

розглядається фрагментарно.

Педагогічні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів висвітлені в роботах Г. Корінної [6], Н. Манжелій, Т. Фазан [8], де наголошується на важливості інтеграції здоров'язбережувального компонента у професійну підготовку. Водночас автори не зосереджуються окремо на проблемі домедичної допомоги як складника професійної готовності вихователя.

У дослідженнях Н. Коцур, Л. Товкун, І. Гомонай [7] обґрунтовано теоретико-методологічні засади викладання основ медичних знань і домедичної допомоги для здобувачів немедичних спеціальностей. Автори підкреслюють важливість формування практико-орієнтованих умінь і необхідність адаптації змісту навчання до майбутньої професійної діяльності студентів.

Нормативно-правову основу підготовки майбутніх вихователів визначає професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» [9], у якому чітко окреслено вимоги щодо здатності педагога надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу. Це підтверджує соціальну й професійну значущість означеної проблематики.

Вагомий внесок у дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів зроблено І. Прокопенком та О. Мкртічан [10], які у своїх наукових працях розглядають підготовку педагогічних кадрів у контексті сучасних освітніх трансформацій. Автори акцентують увагу на необхідності оновлення змісту фахової підготовки відповідно до викликів сьогодення, зокрема з урахуванням потреб практичної діяльності вихователя, його готовності діяти в нестандартних і кризових ситуаціях. Дослідники підкреслюють, що професійна компетентність майбутнього педагога має формуватися на засадах інтеграції теоретичної підготовки та практико-орієнтованого навчання, що є особливо важливим у контексті формування навичок домедичної допомоги.

Проблеми викладання дисциплін медико-біологічного та безпекового спрямування у закладах вищої освіти ґрунтовно висвітлено у працях С. Храброї, О. Барладина та ін. [11]. Автори аналізують особливості викладання курсів «Невідкладна домедична допомога» та «Основи медичних знань», акцентуючи увагу на необхідність посилення практичного складника навчання, застосування симуляційних технологій, тренінгових форм роботи та міждисциплінарного підходу. Дослідники обґрунтовують доцільність формування у студентів не лише знань, а й стійких практичних умінь, що забезпечують готовність до дій у надзвичайних ситуаціях.

Зарубіжні дослідження (А. Klim-Klimaszewska [12]; М. Olmos Gómez та ін. [13]) доводять, що рівень готовності вихователів до надання першої допомоги часто є недостатнім, а систематичне навчання з використанням практико-орієнтованих методів істотно підвищує рівень безпеки дітей у закладах освіти. Автори наголошують на необхідності впровадження спеціалізованих курсів із першої допомоги у програми професійної підготовки майбутніх педагогів.

Отже, аналіз наукової літератури засвідчує наявність значного теоретичного й методичного доробку з проблеми домедичної допомоги, однак водночас виявляє недостатню кількість досліджень, спрямованих на комплексне

обґрунтування змісту, структури та педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дітям дошкільного віку з урахуванням сучасних освітніх стандартів. Це зумовлює актуальність подальших наукових розвідок у зазначеному напрямі та визначає доцільність проведення нашого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових публікацій засвідчує наявність значного теоретичного та практичного доробку з питань домедичної підготовки фахівців немедичного профілю, зокрема педагогів. Водночас низка аспектів залишається недостатньо опрацьованою та потребує подальшого наукового осмислення. Передусім це стосується цілісного підходу до формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до надання домедичної допомоги з урахуванням специфіки професійної діяльності саме в умовах ЗДО.

Недостатньо дослідженими залишаються питання структуризації змісту навчальних дисциплін із домедичної допомоги з орієнтацією на вікові особливості дітей дошкільного віку, а також узгодження теоретичної підготовки з практичним відпрацюванням алгоритмів дій у типових і нестандартних ситуаціях. Обмежено висвітлено проблему формування емоційно-вольової готовності майбутніх вихователів до дій в умовах стресу, невизначеності та підвищеної відповідальності.

Отже, це зумовлює потребу в науковому осмисленні та окресленні провідних напрямів професійної підготовки майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дітям дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти, що й визначило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності й визначенні основних напрямів підготовки майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дітям дошкільного віку в системі фахової педагогічної освіти.

Викладення основного матеріалу. Домедична підготовка майбутніх вихователів ЗДО є ключовим елементом у формуванні професійної компетентності педагога. Робота вихователя передбачає тісний контакт з дітьми, які можуть опинитися у ситуаціях, що потребують негайного надання першої допомоги. Результати наукових досліджень показують, що багато вихователів не мають достатнього рівня знань і практичних навичок у сфері домедичної допомоги. Це створює ризик для безпеки дітей у кризових ситуаціях. Зараз, коли в будь-яку хвилину може гостро постати питання рятування життя, особливо актуальним є вміння надавати домедичну допомогу. Основне завдання домедичної допомоги в разі нещасного випадку – зберегти життя постраждалого до прибуття рятувальників і екстреної медичної допомоги (ЕМД) та ефективно використати будь-який шанс для його порятунку. У повсякденному житті може виникнути ситуація, коли поряд з дитиною, яка перебуває в невідкладному стані, немає нікого, хто б володів навичками надання домедичної допомоги. Тому в сучасних умовах на перше місце постає питання: як навчити кожного вихователя правильно надавати допомогу дитині в ЗДО, яка перебуває в невідкладному стані. Одним із ключових завдань освітньої

галузі в сучасний період є підготовка фахівців незалежно від професійної спеціалізації, здатних на компетентнісному рівні практично реалізовувати знання з домедичної підготовки, а також фахівців педагогічної сфери, спроможних ефективно поширювати й упроваджувати ці знання в освітнє середовище та суспільство загалом [1, с. 254].

Сьогодні впровадження у освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до надання домедичної допомоги відповідає стандартам освіти та суспільним очікуванням. У професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021) чітко зазначено, що вихователь закладу дошкільної освіти повинен знати порядок надання домедичної допомоги та уміти надавати першу допомогу учасникам освітнього процесу [9].

Науковці А. Коломієць, Є. Громов та ін. у своїй публікації наголошують, що аналіз нормативно-правових документів, ухвалених Міністерством освіти і науки України до та після початку повномасштабної війни, засвідчує, що відповідальність за забезпечення безпечного освітнього середовища в умовах надзвичайних ситуацій значною мірою покладається на педагогічних працівників. Саме вони мають забезпечити підготовку учасників освітнього процесу до дій у різних екстремальних обставинах. З урахуванням тривалості сучасних викликів – пандемій, воєнного стану та післявоєнного періоду, актуалізується потреба у формуванні стійких навичок безпечної поведінки. Йдеться про усвідомлення потенційних і реальних загроз (воєнних, техногенних, екологічних, соціальних, психологічних) для життя і здоров'я та готовність фахівців до адекватного реагування на них [5, с. 149].

У сучасних умовах трансформації системи освіти, зумовлених соціальними викликами, реформуванням освітнього простору та підвищенням вимог до професійної компетентності педагогічних працівників, особливої актуальності набуває проблема якісної підготовки майбутніх вихователів ЗДО. Від рівня їхньої фахової готовності, сформованості професійних умінь, особистісних якостей і здатності до неперервного саморозвитку залежить ефективність освітнього процесу та безпека життєдіяльності дітей. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища та забезпечення безпечної життєдіяльності дітей у закладах дошкільної освіти й родинному середовищі, а також формування у дошкільників цінностей здорового способу життя, набуває особливої значущості у вихованні сучасного підростаючого покоління [8, с. 235]. У цьому контексті підготовка майбутніх вихователів розглядається не лише як засвоєння сукупності знань, умінь і навичок, а як цілісний освітній процес, спрямований на формування професійного мислення, розвиток особистісного потенціалу та готовності до самовдосконалення впродовж професійної діяльності.

Погоджуємося з науковцями І. Прокопенком, О. Мкртічан, які тлумачать поняття «підготовка майбутніх вихователів» як інтегрований освітній процес, орієнтований на формування у здобувачів фахової освіти здатності засвоювати необхідні знання, опановувати професійні вміння й навички, розвивати професійне мислення, а також удосконалювати особистісні

якості, що забезпечують їхню готовність до неперервного саморозвитку та самореалізації у майбутній професійній діяльності [10, с. 55].

Процес набуття знань, умінь і навичок з надання невідкладної домедичної допомоги є доволі складним. Педагог має опанувати основи анатомії та фізіології, ознайомитися з характерними ознаками найпоширеніших захворювань, що можуть призвести до невідкладних станів, а також навчитися швидко й правильно діяти у складних життєвих ситуаціях [11, с. 131].

У змісті освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта», крім обов'язкових освітніх компонентів, введено й вибіркової, що дозволяють студентам самостійно формувати свій освітній профіль та обирати відповідно до власних інтересів. При їхньому опануванні зростає зацікавленість, відповідальність й активність здобувача у навчанні, дає можливість отримати додаткові знання, формувати вміння та навички soft skills, які роблять здобувача професійнішим і конкурентоспроможнішим у подальшій педагогічній діяльності.

З огляду на зазначене вище, особливої ваги набуває змістове наповнення освітніх компонентів, спрямованих на формування практичної готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах підвищених ризиків для життя й здоров'я дітей. Саме таким компонентом є вибіркова навчальна дисципліна «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», яка вивчається на другому році здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та спрямована на формування у студентів спеціальності А2 Дошкільна освіта професійних компетентностей, необхідних для надання своєчасної та якісної домедичної допомоги дітям у разі нещасних випадків, травм і невідкладних станів в умовах освітнього середовища.

Метою вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» є сформувати у здобувачів вищої освіти цілісну систему знань, умінь і практичних навичок із надання першої домедичної допомоги, а також розвинути професійну готовність майбутніх фахівців до своєчасного розпізнавання поширених захворювань й інфекцій у ЗДО та уміння взаємодіяти з екстремними й медичними службами з урахуванням нормативно-правових вимог, етичних принципів і вікових особливостей дітей.

На опанування курсу передбачено 4 кредити ЄКТС, що становить загальний обсяг 120 годин, з яких 20 – відведено на лекційні заняття, 20 – на практичні, а 80 – на самостійну роботу студентів з навчальним матеріалом. Курс вивчається протягом одного семестру, підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Належний рівень викладання дисципліни «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» забезпечується її сучасною матеріально-технічною базою (професійні манекени, турнікети), наявністю навчально-методичного комплексу (навчальних посібників, мультимедійних матеріалів), ресурсів бібліотеки імені Михайла Жовтобрюха Полтавського національного

педагогічного університету імені В. Г. Короленка, а також використанням інтернет-джерел.

З метою результативної реалізації в освітньому процесі дисципліни «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти» підготовлено навчальні та інструктивно-методичні матеріали, до складу яких входять такі структурні компоненти: робоча програма навчальної дисципліни для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; силабус освітнього компонента; опорні конспекти лекційного курсу; методичні

рекомендації до організації практичних занять і самостійної роботи; тестові завдання для здійснення поточного та модульного контролю рівня знань студентів; критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Зміст освітнього компонента вибудовано за модульним принципом і охоплює два взаємопов'язані змістові модулі, спрямовані на формування у майбутніх вихователів цілісної системи знань і практичних умінь з домедичної допомоги дітям дошкільного віку в умовах закладу освіти (рис. 1):

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНАХ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

- Тема 1. Перша домедична допомога в освітньому середовищі ЗДО: нормативні вимоги та практичні дії педагога.
- Тема 2. Порушення життєво важливих функцій. СЛР у дітей дошкільного віку.
- Тема 3. Травматичні ушкодження у дітей та домедична допомога в умовах ЗДО.
- Тема 4. Домедична допомога при ранах і кровотечах у дітей дошкільного віку.
- Тема 5. Надання першої допомоги при опіках, обмороженнях та ураженні електричним струмом.
- Тема 6. Алгоритм дій вихователя при отруєннях у дітей дошкільного віку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПОШИРЕНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ТА ІНФЕКЦІЇ В ЗДО: РОЗПІЗНАВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА І ПЕРША ДОПОМОГА

- Тема 7. Дитячі інфекційні захворювання
- Тема 8. Вірусні інфекції у дітей дошкільного віку: клінічні прояви та дії вихователя.
- Тема 9. Паразитарні захворювання у дітей дошкільного віку.
- Тема 10. Алергічні захворювання та невідкладні алергічні стани у дітей дошкільного віку..

Рис. 1. Змістове наповнення ОК «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти»

Змістовий модуль 1 «Перша допомога при невідкладних станах у дітей дошкільного віку» зорієнтований на опанування теоретичних засад і практичних алгоритмів дій педагога у критичних ситуаціях. У межах модуля розглядаються нормативно-правові, етичні та організаційні аспекти надання домедичної допомоги в освітньому середовищі ЗДО, базові принципи першої допомоги, порядок взаємодії з екстремими та спеціалізованими службами. Значна увага приділяється

порушенням життєво важливих функцій у дітей, асфіксії та обструкції дихальних шляхів, втраті свідомості, а також особливостям проведення серцево-легеневої реанімації у віковій групі 3–6 років, зокрема використанню автоматичного зовнішнього дефібрилятора (AED).

Окремий блок модуля присвячено травматичним ушкодженням у дітей: класифікації травм, наданню допомоги при забоях, розтягненнях, переломах, черепно-мозкових

травмах, пневмотораксі, синдромі тривалого стискання та травматичних ампутаціях. Детально опрацьовуються питання домедичної допомоги при ранах і кровотечах, фази ранового процесу, способи зупинки кровотечі, правила накладання пов'язок і турнікету. До змісту модуля також входять теми, присвячені першій допомозі при термічних і хімічних опіках, обмороженнях, ураженні електричним струмом, а також алгоритмам дій вихователя при харчових і хімічних отруєннях у дітей.

Змістовий модуль 2 «Поширені захворювання та інфекції в ЗДО: розпізнавання, профілактика і перша допомога» спрямований на формування вмінь раннього виявлення захворювань у дітей, організації профілактичних заходів і надання первинної допомоги до прибуття медичних працівників. У межах модуля вивчаються основи інфекційних захворювань дитячого віку, зокрема інфекції, що супроводжуються шкірними висипами, а також нозології, як-от: дифтерія, кашлюк, епідемічний паротит. Розглядаються клінічні прояви вірусних інфекцій, їхня класифікація, алгоритми дій вихователя при підозрі на вірусне захворювання та надання першої допомоги при гострих вірусних станах.

Окрему увагу приділено паразитарним захворюванням у дітей дошкільного віку (ектопаразитарним, ентеропаразитарним і протозойним інфекціям), особливостям їхнього перебігу, профілактиці та діям педагога у разі підозри на інвазію. Завершальний тематичний блок модуля присвячений алергічним захворюванням і невідкладним алергічним станам у дітей, зокрема харчовим алергіям, діатезу, контактному дерматиту, реакціям на укуси комах і тварин, а також алгоритмам дій вихователя при розвитку алергічної реакції.

Загалом структура освітнього компоненту забезпечує логічну послідовність засвоєння матеріалу – від правових й організаційних засад домедичної допомоги до практико-орієнтованих дій у разі травм, невідкладних станів і поширених захворювань у дітей дошкільного віку, що сприяє формуванню професійної готовності майбутніх вихователів до забезпечення безпеки та збереження життя і здоров'я вихованців.

Варто підкреслити, що важливою умовою якісної

підготовки здобувачів є особистісна робота над собою та неперервний саморозвиток і самовдосконалення. З цією метою для студентів передбачено завдання для практичної та самостійної роботи, як-от: вирішення ситуаційних задач; відпрацювання виконання на манекені техніки серцево-легеневої реанімації (СЛР) у дітей і дорослих; переведення постраждалого у стабільне бокове положення; зупинка кровотечі і накладання турнікету при артеріальній кровотечі; засвоєння алгоритму домедичної допомоги при переломах чи ампутації кінцівок; опанування техніки прийому Геймліха та ударів між лопатками, надання першої допомоги при втраті свідомості, епілепсії, ураженні струмом, утопленні тощо.

Результатом цілеспрямованої, систематичної та якісної підготовки майбутнього вихователя є сформована готовність до професійної діяльності.

У контексті зазначеного актуалізується потреба у зверненні до ширшого науково-педагогічного поняття «готовності» студентів до професійної діяльності. Саме ця інтегральна характеристика відображає рівень сформованості у здобувачів вищої освіти системи знань, умінь, ціннісних орієнтацій й особистісних якостей, що забезпечують успішне виконання професійних функцій у реальних умовах практичної діяльності. Аналіз зазначеного поняття дозволяє глибше осмислити сутність підготовки майбутніх фахівців і визначити теоретико-методологічні засади формування їхньої професійної компетентності. Дослідниця Г. Корінна у своїй праці зазначає, що «готовність студентів базується на основі формування у них світоглядних позицій, переконань, професійних якостей і творчих здібностей на практичній підготовці для закріплення теоретичних знань, умінь і навичок» [6, с. 157]. Готовність майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги – це комплексна характеристика, що поєднує знання, вміння, установки та особистісні якості, необхідні для збереження життя і здоров'я дітей.

Зазвичай виокремлюють основні компоненти готовності, як-от: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, які у сукупності забезпечують професійну готовність майбутнього вихователя до надання своєчасної та адекватної домедичної допомоги в ЗДО (рис. 2.):

Рис. 2. Структура готовності майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги дітям дошкільного віку.

Готовність майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги характеризується різним ступенем розвитку окремих компонентів і може оцінюватися за трьома рівнями: високим, середнім, низьким. Ці рівні відображають ступінь засвоєння знань, сформованість практичних умінь, мотиваційно-ціннісних установок та емоційно-вольових якостей, що визначають здатність вихователя діяти ефективно, відповідально та безпечно в умовах освітнього процесу (рис. 3):

Рис. 3. Рівні готовності майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги

Отже, виокремлення структурних компонентів і рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги створює підґрунтя для цілеспрямованого педагогічного впливу в процесі їхньої професійної підготовки. Це дає змогу не лише об'єктивно оцінити наявний стан сформованості відповідної готовності у здобувачів вищої освіти, а й визначити напрями її подальшого

розвитку шляхом упровадження спеціально організованих форм, методів і засобів навчання. Усвідомлення майбутніми вихователями значущості домедичної допомоги як складника професійної відповідальності сприяє підвищенню якості їхньої підготовки та забезпечує готовність до ефективної діяльності в умовах ЗДО.

Висновки. Отже, нами визначено, що професійна підготовка майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги є важливим складником їхньої професійної компетентності та відповідає сучасним вимогам освітньої галузі й нормативно-правовим документам. Ефективність такої підготовки значною мірою залежить від науково обґрунтованого змісту освітнього компонента, його практичної спрямованості та інтеграції теоретичних знань із відпрацюванням алгоритмів дій у реальних і змодельованих ситуаціях.

Представлена дисципліна «Основи домедичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», побудована за модульним принципом, забезпечує послідовне формування у студентів знань про невідкладні стани, травми, захворювання та алгоритми домедичної допомоги, а також сприяє формуванню практичних умінь і професійно важливих особистісних якостей. Особливу роль у цьому процесі відіграють практичні заняття, використання тренажерів, ситуаційних завдань і симуляційних методів навчання.

Обґрунтовано, що готовність майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги має комплексний характер і включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та емоційно-вольовий компоненти, сформованість яких визначає рівень професійної спроможності педагога діяти впевнено, відповідально та безпечно в умовах загрози життю та здоров'ю дітей.

Перспективи подальших розвідок убачаємо у визначенні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підвищення ефективності підготовки майбутніх вихователів до надання домедичної допомоги, зокрема шляхом упровадження симуляційного навчання, цифрових освітніх технологій і міждисциплінарних підходів. Доцільним є також вивчення динаміки сформованості готовності здобувачів освіти на різних етапах професійної підготовки, а також розроблення діагностичного інструментарію для оцінювання рівнів готовності майбутніх педагогів до дій у надзвичайних ситуаціях у закладах дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Дітківська О. С. Аспекти освоєння знань, умінь і навичок з основ домедичної допомоги як актуальна необхідність. *Сучасні педагогічні науки*. 2023. С. 253–254. URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/236/237>
2. Долікарська медична допомога : навч. посіб. / уклад.: А. М. Ляшевич, І. С. Лупайна, А. М. Гарлінська, Л. І. Левчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 224 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/32537/1/dolikarska.pdf>
3. Домедична допомога при невідкладних станах : навч. посіб. / уклад.: І. О. Калиниченко, Г. О. Латіна, А. І. Кравченко, Г. Л. Заїкіна. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. 472 с.
4. Домедична допомога на місці події : практ. посіб. / за заг. ред.: П. Б. Волянського, С. О. Гур'єва. Херсон : ВД «Гельветика», 2020. 224 с. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf>
5. Коломієць А. М., Громов Є. В., Жовнич О. В., Коломієць Д. І., Івашкевич Є. М. Актуалізація навичок педагога, що необхідні для організації освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. № 65. С. 147–154. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-147-154>
6. Корінна Г. О. Готовність майбутніх вихователів до формування здоров'я-збережувальної компетентності дошкільників. *Педагогічні науки*. 2018.

№ 82, т. 2. С. 154–158. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4615/4081>

7. Коцур Н. І., Товкун Л. П., Гомонай І. В. Теоретико-методологічні аспекти вивчення основ медичних знань і надання долікарської домедичної допомоги в підготовці здобувачів вищої освіти немедичних спеціальностей. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4 (4). С. 429–448. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-429-448](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-429-448)
8. Манжелій Н. М., Фазан Т. П. Формування здорового способу життя дітей дошкільного віку. *Гуманність у контексті сталого розвитку: виклики і перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, Україна – Земмерінг, Австрія, 11-14 березня 2025 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2025. С. 234–239. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/26580>
9. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : наказ Міністерства економіки України від 19 жовт. 2021 р. № 755-21. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/84885/>

10. Прокопенко І. Ф., Мкртчян О. А. Сучасні дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів у педагогічній теорії та практиці. *Педагогіка та психологія*. 2019. № 61. С. 146–164. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.61.17>
11. Храбра С. З., Барладин О. Р., Вакуленко Л. О., Веремчук О. Д., Стець О. В. Викладання предметів «Невідкладна домедична допомога» та «Основи медичних знань» у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип. 7 (152). С. 129–132. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7\(152\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7(152).29)
12. Klim-Klimaszewska A. Kindergarten teacher preparedness to provide first aid. *Multidisciplinary Journal of School Education*. 2025. Vol. 14, № 27. P. 343–364. DOI: <https://doi.org/10.35765/mjse.2025.1427.16>. URL: <https://czasopisma.ignatianum.edu.pl/jpe/article/view/3379>
13. Olmos Gómez, María del Carmen, et al. Teaching First Aid to Prospective Teachers as a Way to Promote Child. *Healthcare*. 2021. № 9. DOI: <https://doi.org/10.3390/healthcare9040367>

References

1. Ditkivska, O. S. (2023). Aspekty osvoiennia znan, umin i navychok z osnov domedychnoi dopomohy yak aktualna neobkhdnist [Aspects of mastering knowledge, skills and abilities in first aid as an urgent necessity]. *Suchasni pedahohichni nauky [Modern Pedagogical Sciences]*, 253-254. Retrieved from <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/236/237> [in Ukrainian].
2. Lyashevych, A. M., Lupaina, I. S., Harlinska, A. M., & Levchuk, L. I. (Eds.). (2021). *Dolikarska medychna dopomoha [Pre-medical care]: navch. posib. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka*. Retrieved from <https://eprints.zu.edu.ua/32537/1/dolikarska.pdf> [in Ukrainian].
3. Kalynychenko, I. O., Latina, H. O., Kravchenko, A. I., & Zaikina, H. L. (2023). *Domedychna dopomoha pry nevidkladnykh stanakh [First aid in emergency conditions]: navch. posib. Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka*. [in Ukrainian].
4. Volianskyi, P. B., & Huriev, S. O. (Eds.). (2020). *Domedychna dopomoha na misti podii [First aid at the scene]: prakt. posib. Kherson: VD «Helvetyka»*. Retrieved from <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf> [in Ukrainian].
5. Kolomiets, A. M., Hromov, Ye. V., Zhovnych, O. V., Kolomiets, D. I., & Ivashkevych, Ye. M. (2022). Aktualizatsiia navychok pedahoha, shcho neobkhdni dlia orhanizatsii osvitnoho protsesu v umovakh nadzvychainykh sytuatsii [Updating teachers' skills required for organizing the educational process in emergency situations]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in Professional Training]*, 65, 147-154. DOI: [10.31652/2412-1142-2022-65-147-154](https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-147-154) [in Ukrainian].
6. Korinna, H. O. (2018). Hotovnist maibutnykh vykhovateliv do formuvannia zdorov'iazberzhuvalnoi kompetentnosti doshkilnykiv [Readiness of future preschool teachers to develop health-preserving competence in preschool children]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, 82, 2, 154-158. Retrieved from <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4615/4081> [in Ukrainian].
7. Kotsur, N. I., Tovkun, L. P., & Homonai, I. V. (2024). Teoretyko-metodolohichni aspekty vyvchennia osnov medychnykh znan i nadannia dolikarskoi domedychnoi dopomohy v pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity nemedychnykh spetsialnostei [Theoretical and methodological aspects of studying medical knowledge and providing first aid in training non-medical higher education students]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy [Society and National Interests]*, 4 (4), 429-448. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-429-448](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-429-448) [in Ukrainian].
8. Manzhelii, N. M., & Fazan, T. P. (2025). Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia ditei doshkilnoho viku [Formation of a healthy lifestyle in preschool children]. In *Humannist u konteksti staloho rozvytku: vyklyky i perspektyvy [Humanity in the Context of Sustainable Development]: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 324-239)*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/26580> [in Ukrainian].
9. Ministry of Economy of Ukraine. (2021). *Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatelzakladu doshkilnoi osvity» [On approval of the professional standard "Preschool education teacher"]*. (Order No. 755-21, October 19, 2021). Retrieved from <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/84885/> [in Ukrainian].
10. Prokopenko, I. F., & Mkrтчian, O. A. (2019). Suchasni doslidzhennia problemy profesiinoi pidhotovky maibutnykh vykhovateliv u pedahohichnii teorii ta praktysii [Modern research on the problem of professional training of future preschool teachers in pedagogical theory and practice]. *Pedahohika ta psykholohiia [Pedagogy and Psychology]*, 61, 146-164. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.61.17> [in Ukrainian].
11. Khrabra, S. Z., Barladyn, O. R., Vakulenko, L. O., Veremchuk, O. D., & Stets, O. V. (2022). Vykladannia predmetiv «Nevidkladna domedychna dopomoha» ta «Osnovy medychnykh znan» u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Teaching the subjects "Emergency First Aid" and "Fundamentals of Medical Knowledge" in higher education institutions]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova [Scientific Journal of Dragomanov National Pedagogical University]*, 7 (152), 129-132. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7\(152\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.7(152).29) [in Ukrainian].
12. Klim-Klimaszewska, A. (2025). Kindergarten teacher preparedness to provide first aid. *Multidisciplinary Journal of School Education*, 14 (1), 343-364. Retrieved from <https://czasopisma.ignatianum.edu.pl/jpe/article/view/3379>
13. Olmos Gómez, M. C., et al. (2021). Teaching first aid to prospective teachers as a way to promote child healthcare. *Healthcare*, 9 (4), Article 367. DOI: <https://doi.org/10.3390/healthcare9040367>

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 21.02.2026